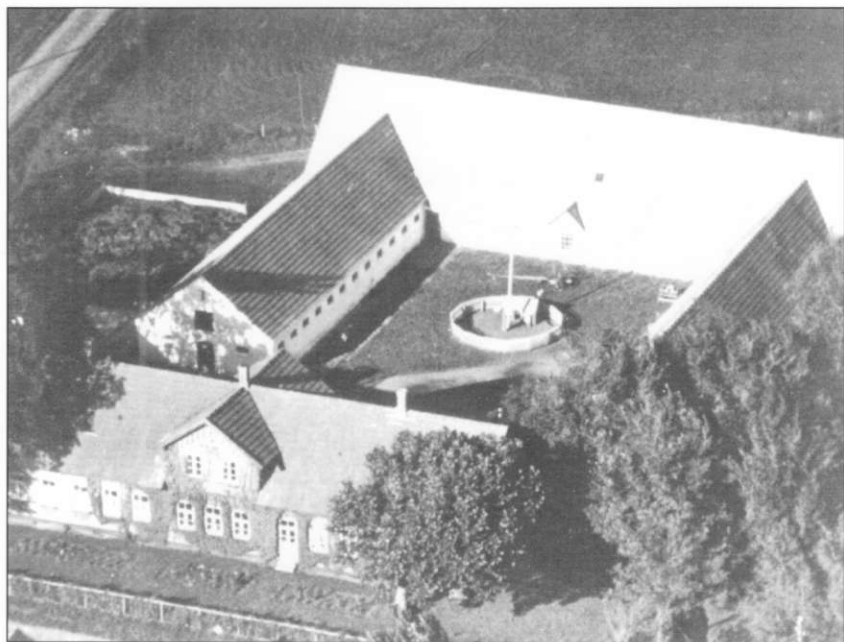

BAVNEN

Meddelelser fra Lokalhistorisk forening for Aaby Sogn
14. årgang 2001

“Bavnen”
Meddelelser fra
Lokalhistorisk forening for
Aaby Sogn
14. årgang 2001

Udgivet med støtte af:
Aabybro Kommune og
Aabybro afdelingerne af:
Spar Nord,
Nørresundby Bank,
Danske Bank
og Unibank.

ISSN 0906-0227

Forsidebillede: Stenums Gaard

Dagsorden for ordinær generalforsamling
tirsdag den 26. marts 2001 kl. 19.30
på Aabybro Bibliotek, Elmevej 2.

1. Valg af dirigent
2. Beretning.
3. Regnskab
4. Valg til bestyrelse.
5. Valg af suppleanter.
6. Valg af to revisorer
7. Indkomne forslag.
8. Eventuelt.

Efter generalforsamlingen kommer Erik Skeel og fortæller

Gl. Kro og købmandsforretning.

Før Aabybro blev til en stationsby 1895 og var landsby, var den faktisk delt i to områder, hvor der foregik noget og kaldtes dengang Aaby og gl. Aaby, der var ca. 1,5 km afstand mellem disse.

Gl. Aaby havde kirke, skole og mølle, og i Aaby var der privilegeret landevejskro, købmandsforretning, smedeforretning, farve- og uldspinderi, mejeri samt 2 gårde "Stenums Gård" og "Aagården".

Der gik en sti fra Toftegårdsvejen over Kr. Spillemans mark bag om Højskolen over Kærvej og direkte til skolen og Kirken.

Kroen som lå ved Aalborg Thisted landevej var en lang bygning med kvist, sammenbygget med købmandsforretningen, som var en vinkelbygning og der var brandmur i mellem. Til kroen hørte desuden en stor rejsestald, her skiftedes heste når post- og dagvognen kom fra henholdsvis Thisted og Aalborg.

Hvornår kroen blev bygget vides ikke, men jeg ved at min bedstemoder dengang 19 år var serveringsjomfru på kroen 1864, da var der også kommet tyske soldater der, men de var kun et par dage på egnen så forsvandt de.

På kroen holdtes naturligvis mange fester, men det var især grundlovsfesterne, der var meget omtalte, de samlede mange mennesker. Til kroen hørte også en ualmindelig stor have.

Da banen kom 1895 blev kroen nedlagt og solgt til læge A. M. Andersen, der var læge i Pandrup, han var fra Bagterp ved Hjørring, født 1863, hans kone Maren Andersen født 1872, de havde en søn Axel Andersen født 1892, han var dyrlæge på Bornholm, og en datter Asta Andersen født 1898, hun blev gift med garver Eskild Klitgaard, Nørresundby, men døde allerede 1951.

Andersen indrettede kroen til lægebolig og begyndte lægegering her. Andersen var læge til 1931, han solgte ejendom og praksis til læge I. C. Dybkjær og byggede selv en stor villa til otium, på samme grund.

Dybkjær var fra Beder født 1902, hans kone Inger Dybkjær også fra Beder født 1901, der var syv børn i ægteskabet. Efter alder: Leif, Jytte, Esben, Ole, Kjeld, Ib og Karen Dybkjær.

Fru Dybkjær døde allerede 1953. Dybkjær blev senere gift igen og flyttede til Sjælland. Hele bygningen blev nedrevet 1961 af hensyn til vejens udvidelse.

Af købmænd der kendtes, som drev forretningen kan nævnes: købmand Boelsen, købmand Niels Søborg født 1884, han var ugift og drev den senere som brugsforening til 1926, han solgte den til købmand Bjørn Jacobsen gift med Ingeborg Jacobsen, de drev den til 1943, hvorefter den blev nedlagt. Bjørn Jacobsen solgte huset til Aage Jørgensen, Kaas og købte hus i Bredgade, det var nr. 4. Der var to lejligheder, hvor der i tidens løb har været adskillige lejere.

Besøg hos en tidligere godsforvalter og sparekasseformand i Aaby.

Når man i dag kommer ind i Sparekassen Nordjyllands lokaler - den tidligere Aaby-Biersted Sparekasse - og ser hele den stab af medarbejdere og alt det tekniske udstyr, da er det svært at fatte at ved oprettelsen i 1869, var det formanden der bestred alle forretninger, og at der kun var to sparekassedage i hver måned.

Fra 1884 til 1914 blev formandshvervet bestridt af godsforvalter Panum, der boede på Englandshus. Først i hans formandstid blev der ansat medhjælp. Panum var tit i dårligt humør, var meget temperamentsfuld, så et besøg hos ham for at bede om henstand, var en betænkelig sag. Men at han også var i besiddelse af lune og desuden et ejegodt menneske, vidner følgende historier om.

Nu afdøde smedemester Niels P. Falborg skriver i sine erindringer om Aaby. Da han var ude hos Panum for at købe den grund ved Kattedamsvej, hvor han senere byggede bolig og smedeværksted - grunden ejedes da af Stamhuset Birkelse. Dette besøg fik følgende forløb. Jeg kom ind i kontoret og havde knap nok fået døren lukket bag mig, endsige hilst goddag, før Panum i en bister tone udbrød: "Hvad vil så De". Jeg begyndte at forklare, at jeg jo gerne ville købe den grund, som jeg beskrev, lå der på dette sted. "Den grund, det hul, det er tosset, det er alt for dyrt at bygge der", og mere af samme skuffe. Jeg stod der forlegen og drejede hatten, mens jeg formålsløst prøvede at motivere hvorfor det absolut skulle være den grund, men alt prællede af på Panum. Han løb i sin iver frem og tilbage på gulvet, indtil han vendte sig mod mig og udbrød: "Jeg vil ikke høre mere om Deres tossede ide' - farvel".

Hans kontorist Pedersen, Panums Pedersen blev han kaldt, havde overværet sceneriet, han fulgte mig ud og sagde på en trøstende, rolig måde: "Nu venter vi nogle dage, så skal jeg nok få talt med Panum. Vi skal have godsejeren til at se på, om han vil give tilladelse til at sælge grunden. Jeg skal nok sende bud, når det er

belejligt". Det varede ikke mange dage før hofjægermesteren var oppe og se på forholdene. Jeg fik omgående bud fra Pedersen, at nu var tiden inde til at prøve igen.

Hurtigst muligt befandt jeg mig på godskontoret. Her mødte jeg hofjægermesteren i gården. Jeg hilste og han rakte mig hånden, idet han sagde: "Nåh, det er Dem der vil købe den byggegrund, ja så lykke til med handelen". Det var kort og godt – jeg var overrasket og forstod ingenting. Jeg havde i forvejen bestemt, at hvis man forlangte mere end 1.000 kr. ville og turde jeg ikke købe grunden.

Da jeg kom ind på kontoret, læste Panum mig teksten mere grundigt end forrige gang: "Den er dyr – alt for dyr, det hul o.s.v.". Der var for mig intet andet at gøre end at vente til han fik det hele spytet ud. Endelig kom det. "Prisen er 500 kr."

At jeg bevarede fatningen og ikke så alt for glad ud, forstår jeg ikke. Panum fortsatte: "Der er ikke mere at gøre ved den sag, jeg har advaret Dem mod at gøre en dumhed, der vil komme til at svie til Dem hele Deres liv". Det må erkendes at grunden var meget lav, og at der skulle fyldes meget op før der var til at bygge. Da han havde travet op og ned af gulvet nogle gange, standsede han og sagde: "Nu skal jeg sige Dem én ting unge mand. Når de nu får bygget, skal jeg ordne alt skriveriet for Dem med lån og hvad der ellers opstår, og det skal ikke koste Dem en øre – ikke én øre", gentog han med tryk. Han holdt sit ord, han ordnede alt vedrørende handelen og hjemtagning af lån uden at forlange en øre for det. Sådan var Panum – et eje-godt menneske; han ville forhindre mig i at begå én, efter hans mening, stor dumhed. Panums lidt opfarende gemyt og modtagelighed for en lun bemærkning kommer til udtryk i følgende historier, der for mange år siden verserede på egnen.

En ældre boelsmand af den rigtige vendelbotype havde en formiddag ærinde på godskontoret og fandt Panum i et særdeles dårligt humør. Boelsmanden lod sig dog ikke gå på af den grund, men tog offensiven, så snart godsforvalteren begyndte at udgyde sin galde: "Sej mæ en gaang hr. godsforvalter, ær De i saant æ skit

humør hver maaen, for så vil a da møj nøe væ jyvnt mæ dæ”, var mandens lune bemærkning. Det forlyder at denne bemærkning havde en så heldig indflydelse på godsforvalterens sindsstemning, at manden fik sit ærinde forrettet og det endda af en venlig godsforvalter. At han også lod sig formilde når folk kom ham i møde på den rigtige måde, vidner følgende historie om.

Godsforvalter Panum

En mand fra Aaby der var kendt for sit stilfærdige lune, kom en morgen ind på godskontoret just som Panum mut og utilnærmelig belavede sig på, at skulle køre ud af gården. På godsforvalterens vrantne spørgsmål om hvad vil så De, svarede manden sindigt: "A vil så jaen betaael min renter", mere fik han ikke sagt, inden godsforvalteren var ved at eksplodere, velsagtens for at lade manden vide, at det ikke var på en tid at komme.

Men inden godsforvalteren fik givet udtryk for hvad han mente, fortsatte manden i samme sindige tempo. "Men a ka int, for a haar int pengem". Måden manden fik sit ærinde fremført på, tøde godsforvalteren op, så manden fik henstand og det endda af en venlig godsforvalter, der bagefter kørte smilende ud af gården. Godsforvalter Panum var en dygtig men også travl mand, det vil man forstå, idet han sammen med bestillingen som godsforvalter og formand for Sparekassen også i tiden fra 1893 - 98 var formand for sognerådet.

J.J.

Stenums gård.

Stenums gård lå lige overfor kroen, altså på modsatte side af landevejen. Den blev bygget ca. 1855. Der blev bygget ny stuehus 1898, da det gamle brændte.

Hans Peter Stenum der var lærersøn fra Pandrup var født 1829, hans kone Johanne Marie Stenum var født 1850. Foruden at drive gården, havde han også en omfattende forretning med post- og dagvognkørsel, han havde ikke mindre end 3 ruter at passe, Aalborg, Løkken og Fjerritslev.

De havde 1 datter og 3 sønner. Datteren Cecilia blev gift med lærer Anton Jensen, Pandrup. Andreas Stenum født 1876 døde som ung 1907, han var cand. theol. og oprettede Aabybro Realskole. Chr. Stenum født 1887 blev gårdejer på Koldingegnen. Thomas Stenum født 1891 og gift med Marie Stenum (født Bisgaard) var fra Pandrup, de overtog gården 1915. De havde en søn Peter Stenum født 1915 han blev cand. jur. og flyttede til Hjørring og blev vicepolitimester, han er nu pensioneret.

Der blev solgt mange byggegrunde fra ejendommen, således er ca. halvdelen af Vestergade med de ulige husnumre udstykket her fra.

1943 overtog tyskerne gården og Stenum flyttede til Aalborg og blev ejendomshandler. Efter krigens ophør overtog kommunen gården, den stod tom nogle få år, men blev moderniseret 1949-50, og indrettet til alderdomshjem, som ophørte 1976, da plejehjemet blev indviet.

Farve og uldspinderi.

Øst for Stenums stuehus på samme grund, var der farve og uldspinderi. Øst her for igen var en stor branddam med små både til sejlads.

Farver Rasmussen overtog dette 1882, de kom fra Silkeborgegenen. Rasmussen født 1858 og død 1956 og hustru født 1860 og død 1910.

De havde 2 sønner Johannes og Chr. Rasmussen og en datter Elna Rasmussen, som døde kun 18 år gammel. De drev virksomheden til ca. 1908 og solgte den til uldspinder Holst.

Rasmussen købte ejendommen Vestergade 23, og slog sig på tørvehandel under 1. verdenskrig, men solgte huset igen 1920 til ejendomshandler P. Pedersen, flyttede oven på og sad til leje i nogle år, idet han var blevet alene. Senere købte han Kattedamsvej 8, var der nogle år. 1936 byggede han et nyt hus på grunden Mortensgade 16. 1942 flyttede han til familie i Aalborg, kom senere på plejehjem og døde 1956 98 år gammel.

Uldspinder Holst og hustru Martine Holst der overtog virksomheden havde en søn Peter Holst og en datter Maren Holst, de fungerede til ca. 1912. Efter Holsts død, købte Martine Holst Vestergade 8, der blev indrettet til butik med uldvarer og tricotate.

De rejste fra byen 1928.

Uddrag af graver Peder Justesens bog ”Ledige timer”

Det skete at træværket på stolene i kirken blev ødelagt, ved at der blev snittet i dem. Man sagde det var når menigheden kedede sig under prædiken. Men det var sikkert ikke den dag, han skulle nævne kortene i sin prædiken.

Jeg bad ham fortælle mig hvorledes det skulle forstås, jo, sagde han, en aften havde præsten været ude i stort selskab, og der var blevet drøftet, om det var let at lave prædiken sådan gang på gang år efter år over det samme. Præsten var da blevet lidt overmodig og svarede: ”Jeg kan bruge alt til en prædiken, og den kan endda blive fin”. Så var der en der sagde: ”Dersom du kan nævne fire slags kort på søndag, uden at det vækker forargelse, så skal du få en fed gås til Juleaften”. Præsten slog til, og han vandt gåsen. Han sagde i sin prædiken: ”Tænk eder, nu at vi så selve djævlén komme ind af en af disse **runder** og søgte lige efter ens **hjerter**. Med sine skarpe **klør**, mon så ikke enhver af os råbte **spær** os (det var vel nok en and)”

Et udpluk fra Fru Constantins Husholdnings- og kokebog.

Hovedrengøring.

Ved denne lejlighed søger man så vidt som muligt at tømme stuen, som skal rengøres, for alt sit indhold. Aftenen før borttager man alt mindre nips og deslige, som lægges i en kurv, da dette om morgenen ville tage for lang tid, så rengøringskonen ikke kunne komme til straks. Gardiner nedtages straks om morgenen, og alle møbler flyttes ud så vidt muligt. Kan dette af forskellige grunde ikke ganske lade sig gøre, enten af mangel på udenomsplads eller på grund af møblernes overvættes tyngde, må man se at rette sig efter forholdene. Men et må man sikre sig, at skal møblerne rengøres, hvor de står, da må det ske, inden stuen rengøres, så at ikke støvet atter skal hvirvles ud i den rene stue. Først nedtager man gardinerne og lægger dem smukt sammen, inden man udleverer dem til bankning i fri luft, thi de lider meget ved i sammenkrøllet tilstand at bæres op og ned eller henlægges på gange og trapper.

Gardinernes nedtagning. Når gardinerne er meget kunstigt ophængte, og man ønsker en enkelt gang at undgå sadelmagerens hjælp, kan man børste og ryste dem omhyggeligt i alle folder, endelig med rene børster, derpå forsigtigt rulle dem op fra neden og fæste tynde lagener omkring dem for oven ved stangen. Således kan ophængningen bevares en enkelt gang. Mindst én gang om året, helst to, må man tage dem helt ned og efterse dem i alle små folder og rynker. Gardinstængernes nedtagning er vanskelig. Uøvede mennesker er tilbøjelige til at rykke og slide i stængerne, som det ofte er besværligt at tage løs fra krogene. Her er det godt, dersom husmoderen kan være til stede og bede vedkommende tage fat med lempe og tålmodighed. Thi løsnes kro-

gene, kan gardinerne ikke mere hænge sikkert på dem. I det altfor store hul, som krogen nu sidder i, må inden krogen atter kan slås fast, indsættes en træprop. Dette kan kun en snedker besørge, og at få ham hentet er dyrt og tager tid. I det stængerne tages ned, må man se at undgå at lade kuglerne for enden falde på gulvet, thi herved går tappen hvormed de er fastgjorte til stangen af, og det varer mindst en dag, inden snedkeren kan indsætte og fastlime en ny. Når stængerne er tagne ned, bør der skrives med blyant bag på dem, til hvilket vindue de hører (ligesom på dobbelte vinduer). Thi selv om stængerne er ens, er det ikke sagt, at de har øskenerne, hvori de hænger på krogene, siddende ganske på samme sted.

Date	Description	Price	Total
1891			
Sept 7	H. by Krogstap	1. 80	
	1. br. Klapp	1. 20	
	1. Licitoria	24	3. 50
Sept 8	H. by Krogstap	1. 16	
	1. br. Klapp	1. 20	
	1. Licitoria	24	2. 70
Sept 9	H. Krogstap	1. 20	
	2. Klapp	1. 42	
	1. Licitoria	11	
	4. Soda	20	1. 93
Sept 10	1. br. Klapp	1. 20	
	1. Licitoria	14	
	4. Krogstap	1. 20	
	2. Farin	42	3. 04
Sept 10	10% st. H.		66
Sept 20	H. by Klapp	1. 20	
	1. Licitoria	22	
	H. by Krogstap	1. 20	
	2. Farin	42	3. 04

Udpluk fra en kontrabog (brugsbog) fra 1891.

Nuværende bestyrelse

Formand:

Marie Albrektsen, Torngaardsvej 37
Tlf. 98 24 12 05

Næstformand:

Knud Grøn, Toftegaardsvej 23
Tlf. 98 24 16 51

Kasserer:

Birgit Pedersen, Grundtvigsvej 1
Tlf. 98 24 14 80

Sekretær:

Kirstine Bjerg Larsen, Torvestræde 6
Tlf. 98 24 21 88

Villads Villadsen, Fasanvej 17
Tlf. 98 24 19 23

Ellen Sofie Mumgaard, Østergade 16
Tlf. 98 24 10 20

Charles Christensen, Markedsvej 5
Tlf. 98 24 18 41

Åbningstid: Mandag kl. 15.00-18.00
Elmevej 2 i kælderen
Kontingent kan indbetales i åbningstiden

